

Posudek prof. MILANA BALABÁNA na diplomovou práci PETRA KLEKNERA: VLIV SEKT NA KLASICKÉ KŘESŤANSTVÍ

Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů a její interakce s většinovou církví
a společností v Americe

Diplomová práce (DP) Petera Kleknera (PK) pro katedru religionistiky v studijním programu teologie přijatá 25.5.2009 č.j. 8/2009 Trojanová s vyžadovanými náležitostmi (Prohlášení, Anotace) má celkem 71 stran, včetně Seznamu literatury (s.54-61) a Příloh (s.62-71).

V Seznamu shledáváme anglicky psaná díla a studie zvláště z anglosaské oblasti; českých autorů je tu jen několik: Heller, Štampach, Novotný, Vojtíšek. Elektronicky získané údaje by měly být uváděny zvláště, nejsou vždy spolehlivé. Příloha 6 (články víry) by neměla figurovat jako příloha, nýbrž být součástí vlastní práce, možná přímo jejím středem.

Čtenář je orientován Obsahem (s.5-6) vyznačujícím metodu a cílení práce. Je těžko určit, zda Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů je (či byla) sektou či církví. V počátcích v „době národního povědomí“, v rodící se federaci, většina Američanů ještě netoužila mít jediné dominantní náboženství; rozhodovala autorita **obrozeneckých hnutí** vycházejících z puritanismu, který do USA vnesli první osadníci. Tato hnutí byla velmi **radikální** (a v tomto punktu sektářská), usilovala jít nábožensky a duchovně dále než reformace v Evropě a sestoupením až ke kořenům získat povahu skutečné, Kristovy, církve.

Avšak spíše než na evropský reformační odkaz bylo CJKSPD inspirováno apokalyptickými a teologicky eschatologickými proudy a pokusy o **skutečnou revoluci hlav a srdcí**. Výstižné jsou diplomandovy charakteristiky racionalizujícího blouznivce (můj výraz) Josepha Smitha a jeho pokračovatelů. Čekali bychom však přesvědčivější vysvětlení víceženství v mormonismu, i když v kapitole Polygamie (s.30-32) je črtán jakýsi přehled možných vysvětlení.

Standardní je popis **knihy Mormon**, ustavující knihy, jež svou vystupňovanou fantastičností překonává různá současná sci-fi. Co tak Smitha na tomto velevýmyslu tak fascinovalo, proč to všechny sebralo? Jakkoli je možné (a nutné!) mnoho počinů Smithových (a jeho hnutí) odmítnout, je dobré zhlédnout motivaci, kterou bychom mohli nazvat pozitivní. Smith dospěl posléze k závěru, že žádná ze stávajících církví není ta pravá a proto je oprávněn založit na základě svých zjevení tu pravou, věrohodnou církev. Zároveň se „samopřesvědčil“, že zahajuje **nový věk světových církevních dějin**, které neskončily mohutnou evropskou reformací, nýbrž pokračují, „tady a teď“.

Nasnadě jsou tu základní otázky, z nichž ta nejzákladnější je: **Je biblické zjevení** (obrysově vyznačené starozákonním a novozákonním kanonem) **posledním Božím slovem** pro tento svět? PK mohl připomenout našeho Komenského, který byl přesvědčen, že dějiny Božího zjevení pokračují dál. On sám se pokládal za „Třetího Izajáše“ (po biblickém prorokovi a Janu Křtitelovi). Dalším významným prvkem je vidění **dějinného Konce**. Věřící (mormoni) jsou „svatí“, ale (jen) pro „poslední dny“. Dny světa (včetně nepravých církví) jsou sečteny. Raná církev toto žhavé povědomí měla, podobně i milenaristické proudy středověké. Mormoni nám připomínají tento závažný nedostatek novodobé církve a jejích konfesí. Mormonské hnutí nás vyzývá skoro typově nebo typologicky to, co se svou dynamickou strukturou týká nejen různých křesťanských církví, ale i různých (velkých) náboženství: **hledání nového domova**. Smithův nástupce Jung se stal po zavraždění zakladatele jakýmsi Mojžíšem či Jošuu, kteří vedli izraelské zavlčence do Egypta před poušť do spásného Kanaánu. Cesta do Utahu plná strádání a permanentního nebezpečí byla možná toliko za předpokladu, že **Boží prozřetelnost** se vždy ve svém (a při svém) lidu prosadí.

Tuto víru v Božskou prozřetelnost , i když terminologicky nevyznačenou, mohl doktorand trochu výrazněji podtrhnout. Závažnou se ukázala i **otázka segregace**. Vztah mormonů k černochům nebyl přímočarý, už Smith argumentuje trochu proti zrušení otroctví. Falešná kvázibiblická argumentace pro druhořadost nebo ideovou nebezpečnost lidí černé pleti byla z rozhodujících církevních i státních míst odsunuta, ale tento proces trval až do r. 1978.

Učení mormonů nahlíží křesťanské církve jako sporné, nebo i zcela bludné. Kniha Mormon se neprávem dostala na místo Bible nebo dokonce nad ni, nastoupil , zvláště v učení o Trojici jakýsi mormonský gnosticismus, až do myšlenkových nechutností, vztah víry k přírodním zákonitostem je hrubě nejasný, schází jemnější propracování, poslední věci (spása, hřích, věčný život) nejsou konvergentní se zvěstnými hodnotami v židovské a křesťanské Bibli, posmrtná deifikace věrných, „odhrůznění“ hříchu překonává pelagianismus, redukční nebo duchovně heterogenní je působení Ducha, jinou kapitolou jsou svátosti; zvláštností, ne výjimečností ve všeobecném smyslu, je křest za mrtvé.

Reakce církví na učení a praxi mormonů je veskrze zamítavá. Mormonská církev používá stejných nebo podobných termínů jako Bible a jí inspirované církve, ale jejich obsah je jiný. Ideovou divergenci nelze překonat. Nicméně náhled na mormonské hnutí se po 180 letech jeho existence zpozitivněl , ale, citujme autora DP, „zatímco---zůstávají Svátí posledních dnů vlivnou částí americké společnosti, jejich cesta k ekumenickému dialogu s křesťanskými církvemi zůstává uzavřena“ (s.53).

HODNOCENÍ

Diplomová práce Petera Kleknera je pečlivá, pilná, informovaná a dobře dokladovaná. Popis hnutí i jeho problémů je dosti důkladný a poučný. Nedostatkem je širší zamyšlení nad některými teologickými nebo biblickými motivy a momenty (Zjevení a jeho permanence) a řada gramatických chybiček nebo stylistických neobratností. Navrhuji vysoké hodnocení.

Milan
16.6.09

Balabán

M. Balabán